

Fenaliğın dörtte biri

İzmir’den okuyucumuz: “Mü’minlerin hata ve kusurları, hatta kötülükleri karşısında uhuvvetimizi bozmadan nasıl bir davranış sergilemeliyiz?”

Nefsimizin, başkası yerine sırf kendini kınaması ve bu hâlin bir aydınlık gibi bütün davranışlarımızı kapsamaması, sürekli bir mânevî yükselişin de adıdır. Bunu unutmamalıyız. Kendimizi her kınamayı bir merdiven, her hatâ îtirâfını bir yükseliş, kendi nefsin her ithamı bir terâkkî, her kusurdan dönüşü bir tevbe bilmeliyiz.

Fakat aynı silâhı başkası için, hele mü’minlere karşı, hele kardeşlere karşı aslâ kullanmamalıyız. Kardeşler arasında kurmakla, korumakla ve yaşatmakla yükümlü olduğumuz uhuvvet, “eleştiri silâhının” o mahrem alana girmesini engeller.

Şüphesiz nefsin kendisini itham edip, başkasını serbest bırakması kolay bir reçete değildir. Nefsimize bunu kabul ettirmek her zaman pek kolay olmayabilir. Çünkü onun tabîatında takdir edilmek, ilgi çekmek, hatâsız bilinmek, kusursuz görünmek, övülmek, üste çıkmak, büyüklenmek... vb. gibi zayıf noktalar vardır. Şeytanın sevdiği noktalardır bunlar. Hattâ, şeytan kendisi de bu noktalarda zayıftır; bu zafiyetine yenik düşmüştür de, insana karşı ondan üstünlük dâvâsına kalkmıştır. Şimdi de bizimle uğraşüyor. Zayıf noktalarımızın birinden veya bir kaçından her gün giriyor ve bizi her zaman yenik düşürmeye çalışıyor. Bu açıdan aslında hepimizin birbirimize her zaman hayır duâya ihtiyâcımız var.

Bir mü’minde bir eksiklik görmeyelim; hemen-kendi içimizde de olsa—, onu nâkıs ve kusurlu îlân ederiz. Ama nefsin bu duygusu karşısında kalbimizde azıcık duyarlılık varsa, kalbimiz nefsimizi dinlemez, bu halden Allah’a sığınır, tövbe eder, istiğfar eder. Esas olan da bunu sağlamak ve kalbe bu sâlih ameli işlettirmektir. Çünkü kalbin her Allah’a ilticâsı, a’lây-ı illiyyîn’e doğru, Allah katında yükseslere doğru bir basamaktır, her istiğfârı bir yükseliştir. Netîcede aslında kalp duyarlı bulunduğu, nefsin her hâli Allah’ın izniyle kendi lehine dönebilmektedir. Ama kalbin bir zayıf ânında, şeytanın fırsat bulup nefis menfezinden girerek adâvet tohumu ekebileceğini de hiçbir zaman akıldan uzak tutmamalıyız.

İçimizdeki-şeytanın durmadan ektiği—adâvet tohumlarını daha çimlenmeden kurutmalıyız. Ölünceye kadar savaşımız budur bizim. Çünkü adâvet, en başta kendimize cinâyettir.

“Mü’minler ancak kardeşirler; kardeşlerinizin arasını ıslâh ediniz”¹, “Kötülüğe iyiliğin en güzeliyle karşılık ver. Bir de bakarsın ki, aranızda düşmanlık bulunan kimse candan bir dost oluvermiştir”², ve “Onlar bollukta ve darlıkta bağışta bulunurlar, öfkelerini yutarlar ve insanların kusurlarını affederler. Allah iyilik yapanları sever”³ âyetlerini uhuvvet ana başlığı altında tefsîr eden Üstad Saîd Nursî Hazretleri, mü’minin mü’mine üç günden fazla küsmesini haram kılan hadîs-i şerife de atıfta bulunarak, mü’mine hatâlarından, kusurlarından ve zaaflarından dolayı kesinlikle adâvet duyulmaması gerektiğini, bilâkis acınması ve affedilmesi gerektiğini kaydeder.

Üstad Bedüzzaman Hazretlerine göre, fenâlığı karşısında hemen mü’mine küsmek ve yüklenmek için acele etmemeliyiz. Zîrâ, başka pay sahipleri de vardır.

Meselâ, fenâlığın dörtte biri kadere aittir. Bu hisseyi bir ayırmalıyız. Kaderin hissesinden dolayı mü’mine adâvet etmemeliyiz; en azından kaderin hissesini çıkarıp kader ve kazâ hissesine karşı rızâ ile mukâbele etmeliyiz.

Sonra bu fenâlıkta nefis ve şeytanın da bir payı vardır. Fenâlık sahibi mü’min, nihâyet nefis ve şeytanına yenik düşmüştür. Bu durumda ise, mü’mine adâvet değil, bilâkis acınmalı ve nedâmet edeceğini beklemelidir. Çünkü o mü’min, nefis ve şeytanına mağlûbiyet gibi zâten acınacak bir hâlin içindedir. Bu pay da çıkarılırsa, mü’mine duyacağımız adâvet yarıya inmiş olur.

Sonra kendi nefsimizde görmediğimiz ve görmek istemediğimiz kusurumuzu da görmeliyiz. O fenâlıkta bir pay da kendi nefsimize vermeliyiz. Nihâyet o fenâlıkta şöyle veya böyle biz de sorumluluk sahibiyizdir. Bu payı da çıkardığımızda, mü’mine duyacağımız adâvetin dörtte üçünü havaya savurmuş oluruz. Geriye dörtte bir kalmıştır.

Fenâlığın sadece son dörtte birlik payının hasma, yani yanlış davranış sahibi mü’mine verilmesi gerektiğini beyan eden Üstad Bedüzzaman Hazretleri, böyle dörtte birlik bir pay için de mü’mine adâvet duyulmasını haksız ve yersiz bulur. Muhakkak afv ve safh ile ve uluvvücenaplıkla mukâbele edilmesini tavsiye eder. Çünkü afvı, safhı, bağışlamayı ve öfkeleri yutmayı emreden nihayet Cenâb-ı Hak’tır. Nitekim Allah buyurur ki: “Eğer onları affeder, kusurlarına bakmaz ve bağışlarsanız, muhakkak ki, Allah da çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.” ⁴

Demek fenâlık gördüğümüz ve hasım bildiğimiz mü'mini mağlûp edecek en selâmetli yol; kin, nefret ve adâvet yerine affetmek, bağışlamak ve âlicenapllıkla mukabele etmektir. 5

Dipnotlar:

- 1- Hucûrât Sûresi, 49/10.
- 2- Fussilet Sûresi, 41/34.
- 3- Âl-i İmrân Sûresi, 3/134.
- 4- Tegâbün Sûresi: 14.
- 5- Mektûbât, S. 253-256.